

Socialdepartementet
s.remissvar@regeringskansliet.se

Remissvar över promemoria uppdaterat högkostnadsskydd för läkemedel

(S2024/02135)

Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket (TLV) anser att konsekvensanalysen är ofullständig och bör kompletteras. I övrigt har TLV inte några synpunkter på förslaget.

Underlaget och konsekvensanalysen bör kompletteras

Vi anser att de redovisade beräkningarna och analyserna av förväntade effekter är alltför översiktliga. Vi saknar en närmare beskrivning av konsekvenser för läkemedelsanvändningen när det uppdaterade högkostnadsskyddet införs.

Konsekvensanalysen är alltför kortfattad för att kunna ligga till grund för en fullständig bedömning av de potentiella effekterna av förändringen. En noggrannare och mer omfattande konsekvensanalys behövs för att säkerställa att alla relevanta aspekter, både positiva och negativa, beaktats.

TLV kan inte heller analysera förslagets utformning på en tillräckligt detaljerad nivå utifrån myndighetens ansvarsområden, eftersom TLV saknar tillgång till data på individnivå. Individuppgifter behövs för att på ett mer träffsäkert och ändamålsenligt sätt kunna analysera hur ändrade patientavgifter påverkar kostnadsfördelningen mellan staten och patienterna. Detta gäller till exempel ändrade föreskrifter som styr prissättning eller annan ersättning, såsom apotekens handelsmarginal och takpriser.

Vi vill särskilt peka på följande konsekvenser av förslaget som inte har berörts i promemorian.

- En höjd egenavgift ökar risken för att patienter avstår från att hämta ut läkemedel och förbrukningsartiklar inom högkostnadsskyddet av ekonomiska skäl. Vilka konsekvenserna blir på en övergripande nivå och för enskilda grupper beskrivs inte närmare i förslaget.
- Ett förändrat uthämningsmönster kan exempelvis påverka apotekens försäljning och lönsamhet. Detta kan innebära att TLV behöver höja apotekens handelsmarginal för att säkerställa tillgången till apotek och i sin tur läkemedel.
- Majoriteten av de läkemedel som expedieras på apotek ingår i det så kallade periodens vara-systemet, som TLV ansvarar för. I systemet ingår generiskt utbytbara läkemedel med jämförelsevis låga priser. Patienter som främst använder generiska

läkemedel får i dagsläget ingen eller en viss reduktion av läkemedelskostnaden genom högkostnadsskyddet. Med regeringens förslag att höja de första gränserna i högkostnadsskyddet blir konsekvensen att patienter får betala mer för sina läkemedel om TLV beslutar att höja apotekens handelsmarginal för läkemedel inom periodens vara-systemet.

Andra sätt att nå en långsiktigt hållbar finansiering av läkemedel

Det framgår inte om andra alternativa vägar att åstadkomma en justerad och långsiktig balans mellan statens och patienternas kostnader för läkemedel och förbrukningsartiklar har analyserats och övervägts.

Möjligheten för patienter att kostnadsfritt hämta ut recept kan leda till överuthämtning av läkemedel och förbrukningsartiklar, utan att det ger en hälsoförbättring. När patienterna når kostnadsfrihet hamnar kostnaden helt på staten. Förutom den ekonomiska aspekten kan överuthämtning i förlängningen bidra till bristsituationer och även påverka miljön negativt.

Överuthämtning förekommer i det nuvarande högkostnadsskyddet, vilket inte belyses i regeringens promemoria. För att motverka överuthämtning som driver statens kostnader skulle regeringen kunna analysera och överväga alternativa vägar, till exempel att höja nivån när kostnadsfrihet inträffar, vilket innebär att färre patienter når kostnadsfrihet.

Ett annat område som kan vara intressant att utreda vidare är hur en expeditionsavgift för alla uttag på recept skulle påverka patienterna och läkemedelsanvändningen. Expeditionsavgift som inte täcks av högkostnadsskyddet finns i flera andra länder.

Kostnaden för kostnadsfria läkemedel till barn skulle också kunna analyseras ytterligare för att klargöra om denna kostnadspost kan dämpas utan alltför stor patientpåverkan. En kraftig ökning av förskrivningen av vissa produkter till barn har konstaterats av Riksrevisionen.¹ Det kan också finnas kostnadslättnader för fler patientgrupper som bör analyseras i detta sammanhang.

Beslut om detta yttrande har fattats av generaldirektören Agneta Karlsson. Föredragande har varit seniora utredaren Anna Montgomery. I den slutliga handläggningen har även seniora analytikerna Pontus Johansson och Peter Skiöld, analytikern Andreas Brynolfsson Borg och chefsjuristen Hanna Abrahamsson medverkat.

Agneta Karlsson

Anna Montgomery

¹ Riksrevisionen. Läkemedelsförskrivningen – statens styrning och tillsyn. RiR 2023:23. Avsnitt 6.1.3.